

Slotwoord Cok Bakker

Bakker concludeert dat het een inhoudelijk bijzonder rijke middag was, maar ook wel 'zware kost'. Niet alleen door de diepgang van de inleidingen, maar ook omdat 'de ecologische noodtoestand' aan de orde werd gesteld.

Het is fascinerend om te merken hoe de realiteit zich in de loop van de jaren aan ons opdringt. Het begon in de sfeer van 'geitenwollen sokken' en eenlingen, en kwam, via de Club van Rome, uiteindelijk uit in de huidige situatie, waarin het verdisconteren van ecologische aspecten zelfs doordringt tot in businessmodellen (helaas nog lang niet alle). De beeldvorming rond ecologische problematiek is voor velen omgeslagen van wereldvreemd naar "je kunt het niet niet doen".

Het is ook opmerkelijk dat leerlingen in verschillende landen nu tot actie overgaan. Bij de klimaatmarsen werden leerlingen geïnterviewd, en skeptische journalisten stelden vast dat zij niet altijd even consequent waren. Wel een spandoek "CO2 weg ermee" meedragen, maar aan de andere kant die vliegvakantie niet laten schieten. Het is té gemakkelijk om verontruste leerlingen als naïef of inconsequent weg te zetten. Natuurlijk is er wel een pedagogisch aangrijpingspunt: hoe begeleid ik leerlingen in deze spanningsvelden. Maar opvoeder, leraar, kijk eens naar jezelf! Ben jij zelf wel zo consequent? Hoe maak jij werk van je eigen worsteling met ecologische problematiek? De confrontatie met jezelf, en met de worsteling bij anderen vraagt om **tijd**, en om goede leraren. Op beide gebieden hebben we een tekort.

Bij enkele dialoog-groepen werd het perspectief van hoop genoemd. Dat lijkt Bakker essentieel. Hoop is een *conditio sine qua non*. Zonder dat heeft opvoeden en onderwijzen geen zin. Waar haal je die hoop vandaan? Wat blijft je inspireren om het vol te houden?

Daarnaast viel het op dat gesprekken over 'klimaat' (ecologisch) als vanzelf overgingen naar gesprekken over 'schoolklimaat'. Verdieping van inzicht in de samenhang tussen die twee behoort zeker tot de belangrijke opbrengsten van deze dag.